

ALBINA

de două ori în septemana: Joi-a și
duminică; era când va pretinde im-
părtașia materielor, va eși de trei sêv
de patru ori în septemana.

Prețulu de prenumeratiune,

pentru Austria:
an intregu 8 fl. v. a.
diametate de anu 4 fl. v. a.
patrariu 2 fl. v. a.
pentru Romania și strainetate:
an intregu 12 fl. v. a.
diametate de anu 6 fl. v. a.

Prenumeratiuni se facu la toti dd. cores-
pundintii nostri, și de a dreptulu la Re-
dactiune Stationgasse Nr. 1, unde
sunt a se adresă și corespondintiele, ce pră
vescu Redactiunea, administratiunea și a
speditur'a; câte vor fi refracate, nu se vor
primi, era cele anonime nu se vor publica

Pentru anușele și alte comunicatiuni de
interesu privată — se raspunde câte 7 cr.
pe linia; repetirile se facu cu prețiu sca-
diutu. Prețialu timbrului câte 50 cr. pen-
tru una data se antecipa.

Budapesta, in 5. noemvre n. 1873.

Situațiunea în Franca a luat un
urmă epistolei contelui Chambord cu
totulu alta facia. In această epistola de-
chiară — după cum anunciarăm în nrulu
trecutu contele Chambord — că nu voiesce
a se lasă la nici o condițiune și la nici
un pactu cu natiunea franceza *elu voiesce
a primii frenelie domniei numai din
dumnele și gratia lui Dumnezeu, și nu pôte ce-
de nimicu din puterea ce providintia i o
credintiatu.*

Din incidentulu acest' a monarchistii
sunt adusi in cea mai mare confusiune.
Ei tienu acum conferintie preste con-
ferintie și facu combinatiuni preste com-
binatiuni. Unii sunt acum pentru can-
didatur'a lui Jonville, alții pentru d'Au-
male; in aceea inasa se unescu toti: că
provisoriu se se amane, și puterea lui
Mac-Mahon se se prolongesca.

In cercurile Republicanilor pro-
duse epistol'a lui Chambord o mare bu-
găria. Betranulu Thiers s'ar fi exprimat
intr'o conversatiune cu unu amic alu seu
in urmatoriulu modu: „epistol'a lui Cham-
bord a descurcatu situațiunea, in care se
afă Franca și este cea mai buna reco-
mandatiune pentu republica. Se pôte di-
ce cu mare verosimilitate, că această epis-
tola a scapatu țier'a de unu resbelu ci-
vilu. Elu dubitadia foarte, că maioritaea ca-
merei se va grupă in giurulu maresialulu
Mac-Mahon, pentu că țiera de sinu es-
te inimica maresialulu insusi, totusi
este satula de provisoriu și va protestă
contra prolongirei puterii lui pentu
un siru de ani.“ Betranulu diplomatu o-
mnedia mai departe că: „deca ministeriulu
actualu alu Franciei nu se va inlocui prin
un ministeriu mai liberalu, atunci
monarchistii voru perde totu mai multu
din aderintii lor și in fine voru trebui să
ceda republicanilor.“ După cum se
veceura de catra uneie diurnale Thiers
nu este pentu prolongirea puterii lui
Mac-Machon, ci elu sta pe langa aceea că
presidiulu se remana nevatematu, came-
ra de acum se se desfiintiedie; ăr asup-
ra formii definitive de guvernare a Fran-
ciei se decida o camera noua.

In Cislaitania sunt momentele cele
mai insemnate, ce avemu de a inregistra:
inchiderea espusetiunii și deschiderea se-
natulu imperialu. Espusetiunea din Vie-
na s'a inchisu domineca in 2 ale curen-
tai; ăr fôia oficiosa publica unu siru in-
semnatu de nume ale acelor barbatii
ce s'au distinsu prin feliu de feliu de or-
duri pentu servitiele ce au facutu ace-
stei mari, intreprinderi. Foile domnilor
magiari nu se potu din destulu bucură
pentu rezultatulu și fructele de landa ce
le a seceratu Ungaria cu ocașiunea esp-
usetiunii. Deci scrisera lungi articole, in
cari desfasuraru impresiunea ce o au fa-
cutu obiectele espuse de Ungaria asu-
ra publiculu strainu. Ungaria, diu foile,
a pasitu in complussulu statelor moder-
ne acum pentu prim'a data ca statulu in-
dependente, a aretatu inasa că ea progre-
sedia cu pasi rapedi pre tôte terenelie și
cu deosebire pe terenulu investimentu-
lui. Noi nu voim să contradicemu ni-
micu acestor laude proprie ale foilor
magiare, ci ne multiamim numai a fa-
ce atente aceste foi la imprejurarea,
că deca au facutu a supra publiculu
strainu impresiune obiectele espuse de
Ungaria, apoi nu este meritulu dloru
magiari, ci curatu numai alu nemtilor
și jidanilor, cari senguri au in mana in
Ungaria industri'a și comerciulu. Cătu
atinge alu doilea momentu, apoi noi avemu

date positive și am aretatu dejă o lata
in fôia noastră pre domni, cum au cer-
catu să insiele lumea prin espunerea unei
bibliotece scolare. Acum inasa suntemu
in pusetiunea a merge și mai departe și
a spune publiculu nostru, după cum lin
fontu secura aflămu, că in unu dulapn,
in care au fostu espuse cărți de scôla, au
fostu numai și numai bucăți de lemn,
legate in forma de cărți cătu mai bine
și mai frumosu. Acesta' este deci laud' a și
fanfaronad'e cea mare a dloru magiari.
Cu tôte acestea pres'a lor, orbita de
magulirile ce le facu strainii magiaris-
mulu; pentu că se lu pôte intrebuintă
de instrumentu orbu alu seu, facu capi-
talu, bajourindu-se insusi magiarii pe
sene. Este adevratu, că nemtii facu as-
tadi complimente dloru magiari; dar ei
de ar avé numai pucina minte ar trebui
să prevéda scopurile lor și se nu lasa
a se insielă, după cum desvoltarea ev-
nimentelor ne convinge totu mereu,
mai cu sêmu acum, candu crisa de bani
e atătu de mare, ăr o fôia germana le
spune pe facia, că Ungurii prin manipu-
latiunea și conducerea loru dovedescu
totu mai multu că ei au lipsa *nu de a
guverna, ci a fi guvernati.* —

Senatulu imperialu s'a deschisu ieri
in 4 noemvre. Ambe casele au tienutu in
astă dia siedintie. Dintre deputatii fe-
deralisti numai Cechii din Bohemia,
Moravia și Silesia nu au intratu in sena-
tulu imperialu; ăr federalistii din Tiro-
lu, Stiria și clericali din Austria superiori
au luat degiă parte la cea d'antaiu sie-
dintia.

Conferintia, anuciata de noi in
rondulu trecutu, a federalistiloru s'a tie-
nutu degiă; din unele incidente inasa, cu
cari pana acum nu suntemu in chiaru
nu a potutu avé nici unu rezultat.

Budapesta, in 5 noemvre.

Faci'a ce a luat'o lucrulu din confe-
rentiele ministeriulu magiaru cu celu
din Viena in caus'a finantiala, ne face
totu mai multu a ne convinge că este
pre adevratu aceea ce a disu „Albina“
mai asta primavéra: „*mi-ti-lu joca nê-
tiulu pe unguru ca tiganulu ursulu.*“ Trê-
b'a stă adeca astfelu: Vinerea trecuta
s'a tienutu in Gödöllő sub presiedintia
maiestății sale o consultatiune, la care
au luate parte reprezentanti ai ambelor
ministerie, ăr cestiunea a fost că — *ce
ore ar fi de facutu spre a est dim lips'a cea
mare de bani?* Ni spunu diurnalele că
s'ar fi decisu, a luă refugiulu la extreme,
a inmulti numerulu notelor de banca și
de statulu; — precandu de alta parte in-
tielegemu, că ministeriulu ar fi emis
mandatu catra autoritățile finantiari, a
escentă dările fora tóta crutiarea, lu-
andu economiloru restanti pona și se-
mentia și pana!

Destulu că pentu celu mai de susu
scopu ministrii *Szlavy* și *Kerkápoly* ple-
cara la Viena, unde inasa domni magiari
se vediu deodata amagiti in asteptă-
rile lor. Pentru că ministrulu financelor
cislaitane se decise a face unu impru-
mutu de 100 milioane in argintu spre
a-lu dá garantia bancei nation'ale pentu
notele necesari, lasandu pe Ungaria, deca
i va placé, să sprimesca și ea astfelu
de note. — Tôte foile din capitala
vedu in această apucatura o mare vate-
mare a fraternității, ce ar fi să esiste in-
tre ambele state; ăr „*Ung. Lloyd*“ dice
că: „Ungaria se afă facia de o coalitiu-
ne a ministrulu de finantie austriacu cu
banc'a nationala in contra densei.“

Precum se vede, crisa finantiale
schimba fetie totu mai posomorite și —

cei'a pre cari ii tieneamu de amici, in di-
lele necesulu nostru se aréta rei con-
trari ai nostri!

Cu ce mesura dd. magiari impartu,
cu aceea li se mesura și lor!

Budapesta, in 4 Noemvre n. 1873.

In fine trecura și ferialie. Presiedintele
camerei reprezentantiloru, dlu Bittó, conchia-
mă pre bas'a rescriptulu regescu de datulu
20 juniu, — prin care siedintiele camerei s'au
prorogatu pona'n dia de 8 noemvre, — pre toti
deputatii Ungariei pe această dia in capitala,
spre a continua lucrulu inceputu, pentu *binele
și fericirea țierii.* Deputatii aparu prefacare dia
totu mai numerosi și incepu a se grupă in
cluburi și a face planuri mari spre a scapă
țier'a de desastrelu, in care au adus'o nu regi-
mulu, ci după cum ne spunu foile dloru dela
putere, calamitățile naturali in timpul'u din
urma și crachulu din Viena ce avu mare in-
fluentia și asupra nefericitei noastre țierii. —
Grea este acum situațiunea țierii, grea este
deci și misiunea parlamentulu ungurescu, care
incepe a continua opulu seu de fericire in 8
ale curenței. Cu tôte acestea nu este de despe-
ratu, parlamentulu ungurescu, compus din
cei d'antaiu omeni din țiera și va fi studiatu
in timpul' ferialor, in timpul' de odichna
și recreatiune teme ce are a deslegă, va dice
cineva, și acum venindu gata la lucru, va
pune tôte medilócele posibile in miscare spre
a poté scapă țier'a de marginea peirii, in
care a este deja adusa prin politic'a cea atătu
de istetia a celor dela putere.

Da asia este, asia ar trebui să fia celu
pucinu. In fiacare statulu constitutional din lu-
ne parlamentulu este moralmente responsabilu
despre totu ce se intempla in statulu, parlamen-
tulu este factorulu chiamatu a dá directiunea
in tôte partile; ăr guvernulu este numai ese-
cutorulu dorintii mandatariloru natiunii, ce
compunu atare statulu. Nici la noi nu este alt-
felu, și la noi după legile fundamentale de
statulu, proclamate in modu atătu de sgomo-
tosu de dñii magiari, este responsabilu par-
lamentulu de binele și reulu, ce vine preste
țiera. S'ar presupune deci că parlamentulu
ungurescu va avé acum atăta ambițiune ca
se-si implinesca misiunea sa cu scumpetate,
mai cu sêma, dupace membrii, ce lu compunu
au desfasuratu atatea programe frumóse
alegatoriloru lor spre a-si poté capotá man-
date. In adeveru tôte celca potomu negă
acestui parlamentulu; dar că nu ar avé nici o
ambițiune, acest'a celu puțin preste totu nu
i o potomu negă. Ambițiunea domnilor din
acestu parlamentulu, această calitate atătu de
frumósa a fiacaru muritoriu, nu are inasa de
scopu de a sustiené și a lucră pentu promisi
unele date alegatoriloru și prin urmare de a
sustiené caracterulu respectiviloru individi,
ci ea tientese totu intr'acole: de a satisfice
dorintii acelor'a, cari in timpul' alegitoriloru
in modu atătu de solenu au pacalitu pre be-
tulu poporu. In acest'a stă deci ambițiunea
parlamentulu ungurescu, a rescă totulu,
binele țierii chiar, pentu a sustiené regimulu
actualu la putere. Acest'a este deci scopulu si
tient'a, pentu care nefericit'a țiera platese
atătia bani sub rubric'a pentu diurnale de-
putatiloru. Noi ne am datu de multu parerea
asupra acestui parlamentulu, am reproduși și
parerea, ce o au strainii asupra lui; acum in
registramu numai parerea unei foi germane
de aici, de altmintrelea amica dloru magiari,
in asta privintia. Acest'a foia ne spune francu
că totu ce s'a facutu pona acum in parlamen-
tulu ungurescu, nu a fost alt'a, decâtu com-
promise intru regimulu și partile interesate in
causa. Să notămu bine, compromise intre
regimulu și partile interesate in cauza sunt
faptele parlamentulu ungurescu, a acestui
corpu ce consta pe țier'a cea sup'a și seracuita
atatea sume de bani. Acest'a o spune pe facia

o foia nemtiésca, nu o deminte nimenea, este
adeveratu, prin urmare o scie lumea, o re-
cunoscu dñii de tôte colorile și cu tôte acestea
parlamentulu se aduna. De ce mai este ore
de lipsa acestu parlamentulu? De ce se mai
platésca țier'a in acestu timpu sume enorme
de bani scumpi pentu sustienerea unui ast-
felu de corpu? De ce se nu se intrebuintiedie
acoi bani mai bine ca se se plateasca barem o
parte ne'nservnata din colosalele detorii, puse
in spinarea țierii de dñii magiari?

Ei, asia ar fi, dar apoi fara parlamentulu,
cum vor mai poté strigă dñii magiari, că ei
sunt omenii cei mai liberali de pre pamentu.
Atunci nu o mai potu face acest'a. Regimulu
loru este unu regimulu constitutionalu, și nici
unu regimulu constitutionalu nu pôte merge
fara parlamentulu. La noi inca ar trebui să fia
asia. Parlamentulu trebuie să duca faci'a fe-
ricirii inainte, ăr guvernulu ar trebui numai
să-i secundiedie. Deca inasa acest'a se intempla
anapod'a in statulu ungurescu; apoi nu ne
dovedese alt'a, decâtu că magiarulu nu este
capace nici a precepe, ne cum a practisă prin-
cipiale unei constitutiuni moderne. Cu tôte
acestea se sustiené acestu regimulu la putere,
mi va reflectă cineva. Se sustiene, este dreptu
și promite a face lucruri mari. Tôte inasa sunt
numai pe hartia, ăr realitatea este și remane,
că sub densulu țier'a și poporulu s'a seracuitu
și demoralisatu, încātu altu regimulu i ar tre-
bui decenie, pentu ca să reparedie și aduca in
statu quo ordinea de mai inainte de a apucă
elu franelu domniei. Si apoi deca s'a sustienutu
elu pana acum, nu este urmare, că se va poté
sustiené și de aci inainte. Totu foile dloru
vihu și ne spunu, că nu este departe óra, in
care regimulu actualu, blamatu și —
va trebui să capituledie și să faca locu la alții
mai demni, decâtu densulu. Óra diu nu este
departe „*P. Lloyd*“ ne spune: că unu ministru
ar fi eschiamătu degia: *inca patru septemani
și steu'a domniei nostre a apusu.* Acest'a nici nu
se pôte acum altfelu. Candu s'a inauguratu ace-
stu sistemulu, lumea totu nu a potutu crede, că
magiarii voru fi atătu de slabi in, art'a de a
guverna. Acum după ce inasa stau atatea fap-
te de ale lui inainte, numai poté nime dubitá
de caderea lui.

Sub aceste impregiurări se aduna deci
parlamentulu ungurescu acum, candu cassele
statulu sunt góle, și poporulu sbóra după pa-
ne; ăr ministrii alerga in tôte partile ca să
cersiesca imprumute. Noi nu am acceptatu ni-
ci odata nimica bunu dela acestu parlamentulu,
dă după cum este elu acum compus; nu potemu
acceptá deci nici acum. Dealtmintrelea vomu
mai vedé.

Din Bucovina, in optomvre 1873.

Starea lucrurilor in eparchia și țiera.

(Urmare.)

Caus'a, pentu care nu descoperira
pana acum corespondintii diferitelor
diarie — intre cari și pretiuit'a „Albina“,
intreg'a obiectivitate a adeverulu, de ce
situațiunea noastră factica atătu in bise-
serica, cătu și in țiera e de totu rea, căci
drepturile nostre respective, 'su calcate și
suspendate de pasiuni individuali, ori de
tendintie nóa neamice din partea cote-
riiloru pribegite și adapostite in Bucovi-
na; aceea causa pare-mi-se a fi dupla, și
adeca: un'a, care o au corespondintii de
lege și natiunalitate cu noi straina, pen-
tru sine; și alt'a, care li se pare core-
spunditorulu de legea și natiunalitatea
noastră, a o bagă in sêma pentu noi insi-
ne. Noi poporatiunea autochtona a Bu-
covinei socotiramu adeca, a aretă și a do-
vedí pana la ultimele extreme considera-
țiunea crutiabria, inascuta Romanulu,
catra o clasa intréga a comunității nôs-
tre indigene din această țiera, care clasa
seu factoru sociale, vrendu noi a des-

coperi întregul adevăr alu jigniriloru și suprimărilor noastre în cele ce ni competu legalmente în biserica și țiera; ar trebui să devina compromișă și vedea în largul lumii ca „o sluga rea și viclenă”, care nu „unulu”, ci „cinci talanti” primiti de la Dumnezeu prin devotamentul parinților și catra biserica, patri și națiunea noastră, și parte apoi și prin contribuirea materială din partea fondului bisericescu și naționalu, — fiindu această clasă, acelu factoru socialu — susținutu și acum înca de acestu fonduri și cu denarii poporulu; și-au „ingropatu”, seau celu pucinu și îngropa spre ne-gloria lui Dumnezeu și daun'a, umilirea, ba chiar și tradarea și sugrumarea biserice și națiunii sale.

Corespondinții însă strâni în legea și naționalitatea noastră, acestia — e lesne înflegiveru, — că de aceea nu descoperira întreg'a goletate a adevărului, de ce noi suntem în patri și biserica noastră pacaliti și copleșiti în totu felulu, ce numai place unoru individi, seu coteriei venetice: pentru că chiar această tratare a noastră, o astu-feliu de a napoda a cursulu lucrurilor la noi, facia cu drepturile cele mai viue și mai eclatante, ce le avem în pământulu și biserica noastră — loru și coterieloru loru li place și le convine; prin urmare ei, vedindu-le la noi „in floribus” nu mai dicu în inim'a loru alt'a, decâtu: „Dă domne totu numai asia; și în curendu nu mai e vorba de romanismu și de ortodossismu, în Bucovina! . . .”

Etă de ce asiă dara, după vorb'a „cud' te e slugirea aceleia ti-e și multiamtrea”, gazetele jidane-nemtiesci glorificara pe Hacman și famuli și consocii sei pana la ceru, era pre noi Romanii, și în comunu „ortodossii” conscienciosi ai Bucovinei, ne celev'ra în totu tipulu și ne imputara cele mai pocite și mai neloiale intentiuni!

Si acum să constatăm cu pucine cuvinte starea noastră actuală, ca a poporulu pământenu și mosinenu alu Bucovinei, și ca a creștiniloru „ortodossii” din această eparchia, care stare actuală e — ce e dreptu, în mare parte ereditatea Episcopulu Hacman, uneltita și cărpacita în aliancia cu unii, cari în despotismulu loru personale despre o parte, ér despre alt'a, în apucătura lui facia cu realitatea și santierea drepturilor noastre naționale, bisericesci și patriotice, și-afara numai nutrimentu și ocașiune binevenita pentru realizarea planurilor și intentiuniloru loru celoru particulari, „ne-romane și ne-ortodosse.” Vom vedé apoi și întreg'a causa, care relativmente l'a sprijinitu și l'a incuragiatu pre Hacman și pre famuli și consocii sei intru uneltirea și cărpacirea actualăi noastre situațiuni; și în fine, vedé - vom și consecințele situațiunei noastre celei de facia, la care prin logic'a necesității trebuî și înca va mai și trebuî să vina; seu cu alte cuvinte, spre care scopu Hacman et consortes propriamente prin manevrele loru au tinsu, și altii, din pecate, parte positive și parte negative, i-au spriginitu și ajutoratu.

E constatatu și recunoscutu în comunu, că glori'a lui Dumnezeu și salutea omenimei se aspiré dia și realizé dia în secululu presente prin mediloculu și semnalulu — *naționalității*. „Naționalitatea” e astadi parol'a de a-si ferici totu insulu famili'a, individualitatea națiunii sale, spre a ajunge apoi prin fericirea acesteia la fericirea universală a omenimei. „Naționalitatea” e astadi *signum*, *in quo vinces* „lumea” și „intunereculu”, spre a deveni la — ceriu, *la lumin'a adevărului, dreptății și mantuirii eterne*.

Acést'a, cum disei, e constatatu și recunoscutu astadi în comunu de toti acei'a cari trăiescu macar numai ceva-si sufletesce, și nu — ca animalele — numai trupesce. Prin urmare și toti „inteligentii” nostri îmbindu și onorându-si ca atari, nemiulu, naționalitatea și pământulu loru, în carele ei sub semnalulu respectivei sale naționalități s'au nascutu și trăiescu; cunosca istoria patriei și națiunii sale, pe temeiulu carei istorie dom-

naloru, intelegintii nostri naționale știu, că Bucovina, mai antaiu, e unu pământu eschisivu românescu. Știu apoi, că capitulațiunile încheiate între statulu Moldovei — a căreia parte întregitória și Bucovina a fost — și între Port'a otomana, n'au cedatu *nemicu* din suveranitatea Moldovei în favorulu Turciei, afara de „Peschesiulu”: ce s'a deobligatu Moldova de a solvi Turciei, și acést'a tocma pentru respectarea suveranității și pentru garantarea și scutirea *integrității* sale teritoriale din partea Turciei; — se afla apoi acolo în istoria patriei noastre și aceea, că atribuțiile de suveranitate și întregitate teritorială a Principatulu Moldovei, nu se garantăra din partea Portii otomane numai pentru unu timpu anumitu ci pentru totu-deaun'a.*) Pe această baza de dreptu întrenatiunile deci cedându-se Bucovina sceptrulu Austriei, acestu imperiu și din parte-si acordă Bucovinei „status quo” alu drepturilor și insusietăților sale religioase și naționale, iuridice și administrative, precum le avu ea aceste drepturi mai înainte ca parte organica și întregitória a Moldovei.

Acést'a consideratiune umana și justa o și areta Tronulu Austriei catra Bucovina (numai nu și altii — mai mici, decâtu Tronulu Imperatescu) daclărându-o Imperatulu Leopoldu II. prin patent'a Sa din 19. septemvre 1790, și anume „*pentru că Bucovina e o provincia cu religiune, limba, obiceiuri și datine deosebite de alte țieri vecine*”, ca provincia „*autonoma*, sub numele ei propriu”; era în timpurile mai recente, repetandu acea declarațiune de autonomi'a politica și administratiune a Bucovinei și M. S. Imperatulu de acum, Franciscu Iosifu I. și anume prin resoluțiunea Sa din 26. Augustu și prin diplom'a-Si din 6. decemvre 1861. totu *acele cause ale diferinției limbei, datineloru și obiceiuriloru Bucovinei de vecin'a Galitiei*, le numesce de temei pentru desmembrarea de Galitiei și remanerea Bucovinei „*pentru totu deun'a*” ca țiera de sine statatória.

Ei bine, precându noi vedemu raportulu actualu alu Moldovei catra Turcia, protectricea sa cea *contractuală*, că ea adeca, liber'a destinare socială, iuridică, bisericescă și națională a poporațiunei indigene din Moldova, nu o conturba, nu o împedea și nu o infuintié dia în nici o privinția: cine mai pôte trage la îndoiéla, că și corón'a Austriei nu dóra cutaroru fractiuni de poporațiune, venite și adapostite în timpurile mai noué în Bucovina, și nu de dragulu acestoru fractiuni au datu Bucovinei autonomi'a politica și administrativa cu propri'a sa dieta legislativa, ci pentru si'n favorulu poporațiunei istorice a Bucovinei, care ca „*diferita de limb'a, religieuna și datinele Galitiei*” cu buna séma nu e, și nu pôte fi alt'a, decâtu numai *cea romana*, care e totu odata și propriamente autochtona a Moldovei și Bucovinei.

Ne-am aflá deci aici veniti la finea constatărei dreptulu nostru istoricu și naturale, ca Romani ce suntemu, în parmentulu nostru asideroa romanu alu Bucovinei; a dreptulu — antaiu acordatu Bucovinei la cedarea ei Sceptrulu Austriei prin proclamatiunea „*statulu quo*”; și alu doilea, recunoscutu și exprimatul de chiar prin patente supreme imperatesci, că noi poporațiunea romanistica a acestei țieri avemu dreptulu nicei alienabilu și nicei anticuabilu de a ni pastrá și desvoltá insusietățile noastre naționale, administrative și confesiunale „*diferite de cele ale Galitiei*”, liberamente după caracterulu și trebuințele acelu insusietati.

Cu privire deci la această baza de dreptu, de nime tagaduivera, numai nebunii chiar, ori reutatosii potu să ne înfrunte, că noi cesti presenti inverstăm pretensiuni de autonomi'a factica și vina a țierei și bisericei noastre, facia cu cele lalte provincie ale Austriei!

*) Tractatele de conventiune între Turcia și Moldova dovedescu, că „Sultanulu se îndatorresce în numele seu și alu urmașiloru sei” — Le Sultan consent et s'engage pour lui même et pour ses successeurs — vedi F. Colson „De L'état présent et de l'avenir de Principautés” pag. 271. Ref.

șe vedemu însă acum, de se împedea și se angustescu în ceva aceste ale noastre drepturi și libertăți naturale, istorice și acordate de Tronulu Austriei, prin legile comune și fundamentale ale acestui imperiu, în carele actualmente astadi ne aflăm. — Articululu XIX. alu acestoru legi suna: „*Tote poporele statulu sunt egale îndreptățite, și fia-care poporu are dreptulu neatacabilu, a-si conserva și cultivá naționalitatea și limb'a sa*. — Ega'a îndreptățire a tuturor limbelor usuate în țiera se recunoșce de statu *in sola, officiu și vié't'a publica*” s. a. Érticululu XV. totu alu acestoru legi fundamentale de statu, dice: „*Fia-care biserica și comunitate religioasă recunoscuta în statu are dreptulu exercitării comune și publice a religiunei sale, ordiné dia și administré dia afacerile sale cele interne, singura; remane în stepanirea și usuarea insituteloru, fonduriloru și fundatiuniloru sale menite pentru scopurile cultulu, invetiamentulu și filantropiei, și substă numai fiacare biserica, ca și ori care societate, legiloru comune ale statulu.*”

Etă dara, că nici legile cele fundamentale de statu ale Austriei, și anume cele mai noué — din 21 decemvre 1867 — nu ni néga, nici alteré dia drepturile noastre ale poporațiunei romane, cele naturale și istorice în Bucovina!

Care însă din aceste drepturi le avem noi astadi și în *facta* în propri'a noastră țiera? — *Nici unulu?* — Si cu acést'a și cu atát'a am semnificatu și constatatu întreg'a noastră situa' une de facia, relativmente și cea viitória.

Acum să cercetăm, cine și ce e caus'a întreg'a a acestei situațiuni a noastre facia cu nesce drepturi atátu de multe, serioșe și eclatante, ce ni competu — asideroa atátu de anemale în întreg'a Cislaitania? — Óre episcopulu Hacman numai cu aliatii sei din taber'a guvernamentală și straina senguri sunt acea causa, ori și mai înca cineva?

(Încheierea va urmá.)

O manifestatiune politica-națională și însemnetatea ei.

Din *Biserica-Alba* ni se repórta despre o solenitate politica rară, am poté dice — grandioasă, ce avu locu acolo dominec'a trecuta — tóta diu'a și tóta nóptea. Cauta să ne marginimu a vorbi pre scurtu, căci atigendu evenimentulu pré aprópe și directu chiar pre redactorele acestei foi, scimú căta neplacere și superare are să faca în tóte părțile unde acestu personagiú inspira atát'a temere și ingrigire.

Am publicatu la rondulu nostru convocarea de alegatori și reprezentanti ai alegatoriloru din cereulu fostulu regimentu serbubanicu, pe diu'a de domineca, pentru o conferinția candidatória. Cea-ce noi n'am spusu este, că de vr'o 10 dile pe fie-care dia ni sosiá telegrama și epistole, în cari se staruá: „*sé vina Babesiu cu orice pretiu în mediloculu poporulu, ce-lu astépta cu celu mai infocatu doru ca să-i manifeste semtiemintele sale!*”

Dominec'a demané't'a Babesiu a descalcatu la gar'a *Bisericei-Albe*, întâmpinatu și salutatu de o deputatiune serba și romana și petrecutu la cotelu, unde îndata i s'a prezentatu comitetulu electoral-centralu serburomanescu, salutandu-lu și rogandu-lu ca să onoredia conferinția alegatoriloru cu presentia sa.

Pe la 11 óre o deputatiune de 20 membri din conferinția veni de-lu conduse în adunare. Strat'a capitală érá indesa de poporu, curtea și sal'a cea spaciósa „*Mecinu*” érá atátu de plina, încétu a costatu multa ostenele pona să petrunda deputatiunea cu *Babesiu* — în mediloculu ei, între cele mai frenetice urări de — „*gívio*” și „*sé tráiesca*”. La una miia se pretinesce numerulu celoru din sala, și la înca mai multu numerulu celoru din curte și coridoruri, cari nu mai aveau locu în curte. Érau pe diumetate serbi, érá cialalti amestecati, romani și nemti.

Aci presiedintele, dlu *Bredvarovicu*, într'o alo utiune serbésca, essaltatória de inime, apuse că: adunarea a *aclamatu de candidatu naționalu opusetiunalu pre Babesiu și-lu rogá să primésca candidatur'a*.

Babesiu — după salve lungi și infocate de „*gívio*” și „*sé tráiesca*”, cari resunau din

sala prin coridoru, pana 'n curte și a lungulu stratei, — multiami mai antaiu serbesce, maiorității alegatoriloru, apoi românescu, adreșandu-se pré-amatului poporu romanu, din alu cărui sinu a resaritu, — în fine, la cererea alegatoriloru germani, într'unu, discursu mai lungu, în limb'a germană esplicandu și ilustrandu cu essemple — *punctele fundamentale*, atátu de multu suspiciunute și mistificate de contrarii programei noastre naționale.

Aceste splicări și ilustratiuni — se dice, că nu numai ar fi satisfacutu, ci chiar ar fi încalditu și cuceritu inimele nemtiloru. Destulu că în aceea-si diua după médiadi totu alegatorii presenti se pusere a înduplecá pre *Babesiu* să nu plece sér'a catra casa, ci să mai remana pana manedi împreuna. Urmá apoi sér'a la 8 óre unu conductu cu facile, și nemoróșe stindarte naționale mici și mari, cu muzice și cu choruri de cantareți, cu cettiuni și urări de bucuria, — cum abiá s'a murveditu vre o data în acelu orasiu; ér după acést'a avu locu în sal'a beráriei unu ba-chetu numerosu, la care participara și alegatori germani numerosi, toastandu împreuná pentru *candidatulu naționalu, pentru interesale comune ale poporulu de ori-ce limb'a și pentru necesitate de fratietațe și solidaritate tuturor elementelor democratice — în contra reactiunei*.

O parte din societate, cu candidatulu, la 11 óre s'a îndepartatu, petrecendu-lu pe acést'a pana a casa; cealalta parte a remana desfatandu-se pana demané't'a.

Mane-dia eli't'a inteliigintiei petrecu pe *Babesiu* pana la gar'a drumulu feratu, unde despartirea se fece în celu mai expresivu modu de cordialitate.

Pe ori unde drumulu de feru atinge otarále comunelor noastre, poporulu asteptá trenulu cu facile și cu urári entusiastice; a nume în comunele: *Biserica-rosia, Iasenova, Grebenati și Duplaia*.

Si acuma să întrebám și să spunem, că — *ce óre va sé dica această manifestatiune grandioasă?*

Va sé dica: *total'a și cea mai inverșinată nemultiamtrea și neincredere a acelu poporu facia de regimulu magiaru și de politic'a sa!*

Regimulu magiaru și organele sale — din capulu loculu, dar a nume la înscriere alegatoriloru — atátu de brutalu și scandalosu, nedreptu și fora de lege s'a portatu, încétu nu essiste sufletu de omu onorabilu, carele să nu se semta amaru vatematu și revoltatu!

Dintr'unu cercu de peste 95000 de locuitori — fórté avuti și dintre vr'o 15,000 de cetatiuni cu destula calificatiune, ce s'au înfacisiatu să se conscrie de alegatori, pe nemani și nesarbi ii-au inscrișu pe toti, pe romani și serbi — sub cele mai de nemic'a proteste și prin cele mai miserabile intrige și violenție, ii-au respinsu cu mfile si au conscrișu abiá cam ceva peste trei mi; reclamațiunile nu numai că nu le-au luatú în séma, ci — audi lume și te indigna! — *duoi-trái ómeni din comitatu, în locu de comitetulu centralu, cu usiele încuiate, revedindu listele, fórté a se fi redicatu vr'o reclamatiiune în contra-lu, au mai stersu — în modu chiar nerusinatú înca vr'o 1800 de alegatori dintre romani și serbi, numai ca pre cci 85,000 de serbi și romani să ii devalve la nemic'a și ca să-i despóia de dreptulu loru de alegere!*

Nici o forma legală nu s'a ténutu și nu se tienne; volnic'a și forti'a sunt — legea domniloru; tóte, pentru că — *domnii se teme, și tremura de o alegere națională, de rescriere unui omu, carele li-ar demascá faptele năitea lumii, ar — areta, ce mintiuna mare și — constitutiunea, libertatea, dreptatea magiaru*. Deci dara, precépendu acést'a pré bine poporulu granitiei, forti'a și volnic'a loru, érá fora diferinția de naționalitate, striga: „*sé tráiesca Babesiu*”, „*gívio Babesiu!*”

Regimulu prin neghiobi'a sa și a organeloru sale s'a pusú într'o alternativă cătu se pôte de urita: *de invinge poporulu, domnii spanitori sunt batuti și discreditati cu rusine*; de invinge candidatulu guvernului, contale *Bisingen*, prin medilocelle cunoscutu, — apoi *85,000 de poporu granicerescu remane vatematu și dusimanu de mórte* și — urmările potu să fia fatale; căci granicerii nu sunt ómeni, cari să nu scie spuce lumii și Imperatulu — *adeverulu. Tieneti minte!* —

Banatu, in 23 octobru 1873.

Acel'a care voiesce s' fi folositoriu nationalu sale, pururia s' tiena in auspiciile celuilor sei, — reulu, morbulu, ce bantuie corpalu nationalu. Vorbe de gloria, de fala si de munda, acolo unde nu este, facu numai ciarlatantia.

Daca Francia era mai bine cunoscuta, mai bine studiata si priceputa, nu ar fi devenitu invinsa si devastata atatu de cumplitu. Dar ciarlatanismulu era la culme, si elu i surbea totu de gloria si putere; pre candu ea german'a a fost plina de pecate si morburu de marte. In tocmai ca s' imperiulu Romanu, candu din pocalulu maririi sale s'a fost inlaturatu! Altcum a facutu Germania, precauta si moderata.

Si eu, pe acestu terenu de cugetare si de activitate sanetosa si morala, asi dori s' vedu siuinea romana — atunci, candu voiesce a se arceda din pulbera rusinei si a-si salva stindardulu culturai si maririi strabune; atunci candu din decadinta servila voiesce a se emancipa spre unu viitoriu plinu de demnitate si barbatie.

Moravurile nostre nenaturali sunt mai a nepotintiei; de aci nedisciplin'a in tote scrierile si chiar nedisciplinabilitatea; — si eu credu s' ne potemu reculege, daca nu suntem sterpi din temelie tote vitiurile, tote modalitatile de traiu, de cugetare, cu unu adventu de essistintia ce mirosa a servitutu si popularia nationala.

Cu acestu traiu, abia am facutu mai multu decatu — am sustienutu gl'ia in decadinta, in care a fost inainte de secli. Nu potemu dice ca am emancipatu nemicu, afora ce dora timpulu, seu pote — porunca stepanitoriloru ni-a impusu. Pre pucinu terenu de viti'a natiunei acum in seclulu alu XIX.!

Si daca organismulu nostru va fi totu de desolat, pe cum in momentu se manifesta; daca seriositatea nostra de natiune a fi totu in pubertate, atunci pre pucina libertate ni remane de salvarea stindardulu nostru, cadutu in manile vecin'oru mai multu de catu noi.

Nu e zelu de sacrificie, nu e zelu de reverata amore nationala; ne bantuie inasaru — lacomi'a si fanfaronad'a; — am eu s' traimu toti pe mare, dar suntemu nepotintii si asteptamu — „murea 'n gura“ din mure.

S' mi fia permis a mi explica, a mi lasa ideiele, spre a areta dupa esperintiele mele, ca — unde se manifesta mai cu seama lacomi'a nostra aceste trei pecate, si de unde vinu sterpite — prin ori-ce mediloca, fora mare.

Lacomia este generala; dar ea s'a facutu proprietatea si virtutea per exelentiam preotiloru nostri, *) cari in prim'a linia au organele ce sustienu si cresc corpulu nationalu. Pentru ca sunt mai vitrege timpurile in Ungaria si afacerile nostre, ca s' potemu mai dupa voia si placere o alta societate seu operatiune mai consciintiosa, mai nationala, si corespunditoria lipseloru poporului nostru — cadu mai vertosu pre umerii ei!

Dar de candu preutimea a datu in lacoma ne vine a crede, ca a perdutu multu de meritele sale trecute, si vedemu in pedelu poporulu si viitorulu lui, dar si vedit'a preutimeii apunendu cu pasi rapedi.

Noi multu reu atribuimu preotiloru. Si in istoria va fi nepartiala, va trebui s' vedu urmatariulu pasagiu in colonele seculu presentu: „Era unu timp, candu preotimea nostra persecutata, sermana, desconsiderata, a suferitu multu, si in suferintiale ei avsa

*) Dlu autoru, fiindu unulu dintre cei pucini, avseratu excelenti ai clerului nostru nationalu, nu potemu dice — s' i contradicemu in cele ce afirma desu clasa a carei apartiene; totusi ni permitemu a reflecta ca — deca vom privi la cet'a functiuniloru publici, la statu, la municipia si chiar la manele rurale, apoi pecatulu lacomieii la acestia intrece tota intipuirea si — a trecutu peste ea a d' a l u chiar la porca! Ca de essemplu ni am aducemu, ca precandu de securu la tote nostre nationale o buna diumetate dintre preotii este din preotime, dintre functionarii publici abia 2—3 de la suta se afla prenumerati. Si totu cam acest'a este proportiunea si la aducl'u, si la contribuiriile publice, pentru scopuri nationale. Partea mai mare, am potu dice 90 procentu dintre functionarii, nu vrea s' scia de alt'a, decatu de lacomia, de imbuibari, de lusu, si de munda cartiloru. Preotii — cati urma asemenea, mai catu maimuticoseu pre domni amploiatu. — R e d.

grige de poporulu romanu; dar totu acest'a preotime, in timpurile urmate mai usdre, a lasatu din moravurile strabune, s'a datu lacomieii, s'a despartitu de turma, carea apoi a picatu preda intrigeloru straine si ne mai potendu poporulu suport'a grelele urmari ale lacomieii, — s'a desbinatu in doue tabere contrarie de marte, un'a alteia.

Acestu meritu eu-lu atribuiescu preotiloru nostri: Caci asia vedemu, ca nici unu misionariu a la Luther, Calvinu etc. cu revelatiuni estraordinarie, nu a cercetatu poporulu nostru din Banatu, ca s' desestepe mintile pentru vr'o reforma. Totu ce a fost, a fost unu refugiu, pentru lacomi'a preotiloru!

Eu credu, ca este adeveratu; nu facu esagerari nici imputari. Istori'a trebuia s' fia nepartiala si justa.

Noi nu am fi contrari intre imprejurarile de facia, daca natiunea ar fi despartita si in mai multe religii, condusa de barbati cu capacitate si de amore nationala; pentru ca am profit'a de mai multe puteri, institutiuni, si nai'a essistintiei nostre ar ajunge mai curendu la portulu doritu. Dar pe catu timpu vedemu, ca intrigele facu din o parte unelta, spre a ne bate noi insisi cu armele nostre, pe catu chilipirile preotiloru se vedu a se neub'a cu ideie contrarie essistintiei nostre, — nu pote nimenea dori ca noi Banatienii s' fimu amici desbinariloru religiuarie, nici ca potemu s' suferim' noi pe aceia, cari prin lacomia, devenindu unelte infernali ale stepanitoriloru nostri, contrari de marte a binelui si progresulu nostru nationalu, — provoca poporulu a decide de sine si a face reforme, ce periclitadia corpulu nationalu.

Trebuie opritu reululu; trebuie pusu capetu lacomieii, caci este contrariu de marte binelui nationalu!

Nu voimu s' banuimu nici o parte, nici chiar interesele private ale vre-uneia persoane; caci vorbimu in generalu, de principia nationala, cari au a face reforme in poterile nostre nationala; si candu diu, s' restringemu intre limitele dreptulu lacomi'a preotiloru, o facu pentru, ca s' nu ni slabesca corpulu si spiritulu nationalu, de la cari ni depinde essistintia.

Fie-mi permis a inregistra unu respectu.

Mai pretotindeni'a la noi in Banatu parochiele sunt binistoru prevedi ute. Este una sesiune de 34 de jugere pamentu, care aduce in ani buni 5, 6, 7 si 8 sute de florini, dar si mai multu, daca preotulu se pricepe la economia. **) Ei bine; una sesiune de pamentu nu este destulu pentru unu preotu? Pentru ce este de lipsa in favorea lui o alta dare pe poporu? — pentru ce unu biru greu? Pentru ce mai si stole mari, pana la ridiculositate, pe cari poporulu abia le mai pote suport'a pe langa altela ce are d. es. darea statului, darea comunala, darea episcopului, docintelui, protopopului, siosselele, doimela, vacariulu, purcariulu, stavariulu, gradinariulu, patrol'a de nopte, plivitorii, saporarii, cosarii, culegatorii, finantii, etc. si pe langa acestea mai alte sarcine si servitii publice; candu vinu tote acestea gramada, si apoi printre ale si preotulu cu saculu la podulu omului, unde abia mai sunt ore cari bucate de sementia, si preotulu le duce si acastea, — remanu copii plangendu si romanulu nostru blastemandu si injuradu! — Trista scena, dar adeverata!

Am veditu in persona; stol'a venerabilulu consistoriu din Aradu, este bine descrifata si specificata; potemu dice umana. Acesta sistema de aruncu s' se observe, s' fia afisiata pe us'a bisericii, ca s' se pricepa, si s' moderede lacomi'a preotiloru, — nu ar mai cost'a una ingropatiune 30—40 fl. v. a.!

Am veditu, preuti avuti, bine crescuti, mancandu la pomene, amblandu cu cosiar'a dupa oue, fuiore si colaci, si cerendu din casa omului totu ce vedu ochi si ce-e posibilu a duce in spinare, cu beti doi scolari si cu crasniculu.

Ei bine, acest'a se potrivece, candu si statulu opresce cersitoria?

**) Dar cestiunea se privece din altu punctu de vedere; preotulu are copii la scola si fete de maritatu, si — intretinerea casei trebuie s' fia modelu pentru poporu! Fieace ca — dlu autoru consider'a pe preota numai din punctulu de vedere alu pastoriuulu ce 'si-pune sufletulu, se sacrific'a pentru turm'a sa. Dar in diu'a de astadi — atari sunt forte rari! Noi am dori s' i avem, si de acea publicamu cu placere ofertari, critice, ca cesta de facia. R e d.

La noi unu economu cu unu patzariu de sesiune, seu 8 jugere de pamentu, daca pune ore care truda, traiese forte bine; er care are una sesiune pamentu, este omu cu stare, omu avutu, traiese ca unu domnu, numai preotulu mai are lipsa de biru, stole si altele, ca s' pote traia si spune la lume ca: este reu dotatu si e vai de elu! Pentru biru preotulu nu face nici unu servitiu, caci tote, totele i se platescu chiar si pascaliele. Apoi pentru ce birulu?? In unele locuri mai tieniu si sesiunele parochieloru reduse, fora ca s' si mai aduca aminte, ca ar trebui si pentru altele si altor'a! Aman, dnii preoti — nu numai ar traia, ci ar mai si agonisi; apoi — bine; [dar mai antaiu ingrigiesca de emanciparea si bunastarea natiunei, si atunci — va fi; pana atunci potemu dice ca — lacomi'a preotiloru s'a facutu proverbiala!!

Acesta stare trebuie regulata, caci — nu se mai pote suferi, ca lacomi'a preotiloru s' ne reforme religiuarile, si s' ni faca dauna nereparabile in corpulu nationalu!!

Trebuie poporulu romanu, pusu pe unu terenu, ca s' cugete bine despre conducetorii sei, bas'a principala, pe care apoi se pote edifica: constantia, firmitatea de caracteru omenia, amorea de natiune si de patria, fora de cari insusiri nu se pote face progrese de cultura — caci asia pe cum stamu nu stamu, ci suntemu in decadintia urita; nu stamu nici chiar acolo, unde stau predecesorii nostri nainte cu 100 de ani, si noi nainte cu 25 de ani; unde se afla poporulu sub Horea si ne afla mu noi sub Iancu.

Despre fanfaroni si fanfaronade, voiu discuta candu se vor incepe balurile nationali; era despre negrigintia — colo la vera la ueru, candu fratutiulu nostru triera cu boii. — ARGUS.

Sibiu, in octobru 1873.

(Nimicu mai reu in lume, decatu a nu-si cunoace cine-va pusetiunea si chiamarea sa.) In momentulu de facia, candu prin sistemulu celu demoralisatoriu dualisticu, activitatea nostra politica nationala este cu totulu nadusita, candu ori-ce intreprindere, ba celu mai micu cuventu si pasu alu nostru este timbratu — de tradare si planu anticostitutiunalu. planu de a surpa statulu ungurescu, — de ce s' nu ne interesamu mai multu de terenulu acest'a, care ne chiama pro toti la lucru? de ce s' nu desvoltamu mai mare activitate acolo, unde mam'a nostra biserica ne da la toti acelesi drepturi si ne impune acelesi detorie? de ce s' nu urmamu, cu mai mare consciintiositate vocii cei blande a acestei bune mame a nostre, desvoltandu pre terenulu ei o activitate si energia, catu se pote mai mare?

Sun securu ca forte multi vor fi, cari vor trage la critica aceste intrebari puse de mine, ba dora vor ride chiar de ele argumentandu pre firesce, in modulu cunoscutu si indatenatu astadi, candu forte multi sunt, carora li place a dice: ca — a se ingrigi ostadi ba s' numai a vorbi de biserica, este unu l cru in daru; seu esprimatu in modu jidanescu, — este unu lucru ce ne se platescu! S' lasamu noi biserica ce pe unu institutu, caruia i-a apusu steu'a deodata cu evulu mediu, s' o lasamu popiloru; ei traiescu dintr'ensa, ei s' si grigiesca de dens'a; er pentru noi sunt — destule lucruri mai serioase, cu cari avemu s' ne ocupamu.

Da, asi'a este; au dreptu ceice argumenta astfelu: ba pote ca in unele state si la unele natiuni din lume au si detoritua omenii a argumenta in modulu indigitatu, fiindu impregiurarile mai in totu loculu de alta natura. La noi inasa, unde biserica are o misiune atatu de mare de implinitu, unde ea e singurulu asilu, seu locu, in care mai potemu respira liberu; credu ca am totu dreptulu atunci, candu mi place a sustiene ca, atari reflexiuni nu potu ave locu; ei — tocma din contra. Deca noi acum, candu — precum am disu, si dupa cum e in genere cunoscutu, nu ne vom ocupa seriosu de biserica si terenulu ce ni-lu deschide ea, alu luminarei poporului, apoi ne vom deprinde cu totul la indiferentismu facia de interese vitali ale nostre si nu vom pote fi noi odata gata la vre unu lucru mai mare pentru cause comune ale multu persecutatei nostre natiuni.

Astadi avemu in biserica constitutiune. Ca s' pote fi inasa acesta constitutiune in adeveru filosofioria pentru noi, apoi trebuie s' ne pregatimu poporulu pentru dens'a. Pentru

ca, precum orice dreptu celu are cineva, deca remane neusuatu, nu pote aduce nici unu folosu, asi'a si constitutiunea bisericii nostre, nepracticata in modulu, care 'lu prescriu liberalale ei institutiuni, nu numai ca nu ne va aduce nici unu folosu, ci dincontra pote s' devina chiar periculosa.

Ei bine! Dar ore cine este chiamatu a pregati poporulu pentru acesta constitutiune? Cari sunt factorii principali, chiamati a lucra in prim'a lini'a in acesta directiune!

Apoi aici fora multa filosofia trebuie s' respundemu ca: organele de publicitate ale bisericii nostre, ca unele ce si tragu vieti'a si subsistintia loru din biserica tocmai spre scopulu de a desvolt'a, propaga si apera institutiunile nostre bisericesci si scolari, a expli-ca poporulu totu ce se intempla si are a se intempla in vieti'a constitutiunii, a combate orice abusu si nelegatitate s' ar intempla in biserica, si altele de atare natura.]

Cam acestea ar fi dupa modest'a mea parere misiunea unei foi bisericesci. Deca inasa unei atare foi, dupa ce si-a implinitu acesta detoritua cu scumpetate si succesu i-ar mai remane inca destulu timpulu de a se ocupa si cu cestiuni politice, ca cu atatu s' se faca mai interesanta si mai placuta; atunci acest'a ni ar fi unu ce cu atatu mai placutu si inca eu credu, ca atunci in adeveru am fi detori a face si acte de marinimositate, unu lucru atatu de placutu dloru de la foile nostre bisericesci, atribuindu-li chiar si merite.

S' vedemu acum inasa, cum se are lucrulu in realitate? Si cum 'si sciu cunosce si apretiu aceste organe ale bisericii nostre pusetiunea si misiunea loru?

Biserica nostra rosaritena aici in statulu austro-ungurescu are doue foi bisericesci: „Lumina“ si „Telegrafulu Romanu.“ Ambe sunt platite si sustienute de biserica, pentru ca s' lucre pentru dens'a. Despre cea d' antaiu nu voiu s' vorbescu, pentru ca nu o cunoscu destulu de bine, ci decamdata am a observ'a numai atatu, catu 'mi este cunoscutu din isvoru securu, ca redactorele respunditoriu alu acestui organu, nu sciu dupa care lege de comptibilitate, ocupa deja trei oficie acuma, er pentru viitoriu se lupta si pentru alu patruloa, tote cu cate o dotatiune de unde se vede ca — seu nici unulu dintre aceste officia nu da in sene ocupatiune destula, seu ca — celu ce le implinesce este unu — neadravenu de omu!

Dar — trecu a essamina, cum si-scioe implini misiunea „Telegrafulu Romanu“ — inandu de basa portarea lui facia de publicu in timpulu mai recente, in cependu dela mortea „marelui Andreiu“, fundatorelui acestei foi.

In data dupa acea morte, „Telegrafulu Romanu“ si-a uitatu cu totul de pusetiunea sa si s'a facutu instrumentulu orbu alu unui sengurn omu, care — gonindu unu scopu de inaltiare a sa, orbitu de acesta patima, si lu'a refugiuulu la cele mai murdare mediloca, desconsiderandu si batjocurindu totu ce este onorabilu si demnu de stima in mediloculu bisericii si natiunei nostre intr'atata, in catu a indignatu si pre cei mai buni apertori si chiar protectori ai sei.

De securu ca Onorat'a Redactiune a „Albinei“ nici decatu nu mi va lua in nume de bine, apucarea de asta data de retaciriile si murdariile „Telegrafulu Romanu“, mai cu se ma dupa ce sciu ca dlu redactore respunditoriu a dechiaratu ocaasionalminte, pre candu se afla inca aici in mediloculu nostru, cumca tiene de lucru sub demnitatea sea, a se ocupa vreedata de murdariile, denunciatiunile si mintiunile onoru omeni fara consciintia; eu inasa trebuie s' o facu acest'a, in acea firma sperantia, ca dora voiu pote contribui la indreptarea marelui reu, de care patimesce demnitatea bisericii nostre.

Dupa memorabilulu actu de alegere, — carele ori catu tindu totu omenii de la Telegrafulu a-lu mistifica si falsifica, totu va ave consciintiele sale naturali salutarie; „Tel. Rom“ si-continua si mai departe drumulu seu, voindu a derog'a demnitatei congressulu prin aceea ca, acel'a n' ar fi voitu a lua actu de marinimositate candidatulu seu, care in un'a din siedintiele congressulu, dupa cum er „Telegrafulu Rom.“ ne apunea, a disu: ca densulu lu ce de 18 ani a fost in giurulu metropolitulu repasatu; cunosce greutatea sarcinii si cere a fi afara de ori ce combinatiune!!

Acest'a este actulu de marinimositate alu dloru dela „Telegr. Rom.“ Judece acum.

oricine exista ore acolo *marinimositate*, unde cine va nechiamatu, ocupa timpul celu scumpu alu unei adunari, pentru ca se spuna si arete necapacitatea sea? Acest'a nu a fost'nicu decata de lipsa, pentru ca congresulu o scia deja forte bene.

Faca-si din aceasta on. publicu sentint'a asupra capacitatii si marinimositatii dloru dela *Telegrafulu*.

De atunci incoace nu am mai auditu vocea „*Telegrafulu Romanu*,” pentru ca colonele lui le a ocupatu din inceputu pana in fine numai traduceri si reproduceri din alte diarie, si adeca: totu tractate de politica iralta din tote partile lumii, er candu fu vorba de a lua notitia despre vreunu actu insemnatu bisericescu, scuse ca nu a avutu nici tempu nici spatiu a-se ocupa de elu, cum faci adeca cu ocaziunea banchetului dela instalarea metropolitului.

Sub aceste impregiurari eu nu maipotu dice al'ta, decatu ca organele competinti, se benevoiesca a- si face detori'a facia de „*Telegr. Rom.*” si deca credu dansole, ca „mai este de indreptatu, se lu indrepte; er de nu, se urmedie cuvintelor sf. scripturi, care dice: *ca totu pomulu es nu aduce rodă, se taie si in focu se arunca.*”

Sum securu, ca domni cei marinimosi dela „*Tel. Rom.*” mi voru dice ca am scrisu aceste din vr'o invidia seu din resbunare; ii asecuradu insa de acum ca aceea ce am scrisu, am scrisu ca „se-le aretu, ca deca avem in biserica constitutiune, apoi trebue se scimu ce se intempla in biserica, si deca scimu, se le aretam, ca lumea nu este si nu pote fi indiferenta facia de abusurile nimenui.

Se finceu deci esprimendu cuvintele atatu de indatinate la popuru nostru: *Sau dimu de bine, ca de reu am auditu destulu.*

Unu fiu alu bisertei.

Lipova in octomvre 1873.

Ca resunetu la cele publicate in Nr. 79 alu „*Albina*,” referitorie la reorganizarea preparandiei nostre nationale din Aradu — mi permitu a scrie urmatoarele:

Deca mai exista in peptulu nostru o schinteia de iubire catra cultura nationale si nu voimu a ni lasa infectati de veninulu celu voigatoriu aln strainismului, carele a pornitu a curge siruia pre tote vale si campiele romanime; — deca pricepem si suntemu inspirati de vocea timpului, care striga cu tonu puternicu: *„Voi de aceea nativne, care n'are factori, aperaturi si luminatori.”* Atunci sinodulu eparchialu, electoralu — ce cade in 11 noemvre a. e. este chiamatu a-si lua de problema si reorganizarea acestui institutu, dandu-i totu spriginulu posibilu si redicandu-lu la inaltimea timpului, ca pre unu foculariu, ce ni dede in decursulu timpului celu mai mare contingentu de factori si luminatori nationali!

Pedagogii cei mai renumiti au afirmatu si este irrevocabila asertiunea, ca: *„Poterea invetiatorului sta in metod'a sa!”*

Problem'a institutului nostru pedagogicu este: a cualifica invetiatori pentru scolele nostre populare, invetiatori in adeveratulu intielesu alu cuventului, va se dica a ni da barbati, cu destule cunoscintie, cari se pota instrua cu usiurintia, si cari se pota face pre totu romanulu capace de a sci carte.

Resultatele de pana aci — n'au corespunsu pe deplinu acestui principiu pedagogicu — va se dica, nici pe diumatate din preparandii nostri cati absolvara, nu se bucurara de rezultate insemnate pre carier'a invetiatorésca; caci li lipsia „*metod'a practica*” carea o ascultasera numai in teoria. Deca insa totusi se bucurara unii de rezultate, apoi nu teoriei din preparandia au de a o multiam, ci diligentiei si incordarei loru spirituale private prin prassa de ani.

Fienduca este insa deja argumentatu si constatatu, ca numai cu greu — si nu totu insulu este capace a aplica teori'a in prassa, apoi orice teoria fara de prassa nu este de ajunsu nicairi, cu atatu mai pucinu in educatiune, unde se recere atatu tactu spre a pote ajunge la ceva; apoi primul pasu — la reorganizarea preparandiei nostre din Aradu este: intemeierea unei scole elementare de modelu — in care tenerii preparandi — ca fi-

uori invetiatori — pre longa instructiunea, ce o voru capeta in tote dilele — din obieptele depropunere in scola; se aiba ocaziune totudeodata a vedea si organismulu si provederea interna a unei scole bine intocmito, se se exercite in disciplin'a, tactulu si manier'a, ce au de a observa ca crescatori si invetiatori.

Constatediu, ca numai astfoliu provediutu — acestu binecuventatu institutu alu nostru, ni va pote da pe viitoriu — unu adeveratu si specialu contingentu de invetiatori si luminatori, dupa cum dorimu.

Er in catu, ca se paralisamu cu incercarile de recrutare, ce se exercedia din partea institutului de statu de asemenea categoria — prin favorurile ce se dau din partea statului pentru ascultatorii de pedagogia, ca se ne salvamu omenii si interesele; ar fi bine se se croodie si cate va stipendie pentru cei seraci, dar talentati — caci lips'a de mediloe pune mare pedeca progresului nostru nationalu. —

Cugete deci totu insulu seriosu, ca or'a a 11. a batutu, deci: la lucru, caci caus'a nu suferu intardiare!

Ionu Tuducescu
invetiatoriu.

Prescurtari de corespondentie.

Din partea *junimeii romane studiose la gimnasiulu din Sarvasiu* ni se tramete o corespondentia, prin carea se face cunoscutu, ca acesta junime s'a constitutu intr'o societate de lectura. Salutamu cu bucuria acestu pasu, ce ne demunstra ca tenerimea nostra incepe totu mai multu a deveni conscia de detorintiele, ce le are catra mama sa nativne. In lips'a de institute nationali, tenerimea nostra in mare parte este silita a face studiale in institute straine, unde nu pote ave nici de catu ocaziune de a se cultiva si perfectiona in limb'a materna. Avisata fiendu deci in aceasta directiune numai la sene, nu pote face mai bene, decatu numai prin infiintarea de atari societati. Recomandamu deci junimeii nostre din tote partile formarea si sustinerea de atari societati; er societati din cestiune i dorimu celu mai bunu succesu. —

Din *Timisotora Fabricu* ni se tramete din partea mai multor maestri o corespondentia lunga, in care unu preotu de acolo se acuza de unu omu ce nu si pricepe chiamarea sa si care prin portarea sa era nedemna instraina pe credintiosii nostri totu mai tare dela biserica, aducendu-se inainte cu acesta ocaziune si acea impregiurare ca respectivulu dnu preotu ar fi defraudatu chiar si din banii bisericii. Marturisimu ca de catva timpu incoace atatea invinuiru ne vinu din tote partile asupra multor a din clerulu nostru, incatu nu ne mai ierta timpul nici a-le mai esti, necum a-le publica, si deca foi'a nostra s'ar ocupa numai cu de acestea, nici atunci nu am fi in stare a-le satisfac tuturoru acelor'a, cari ni ceru spatiu in colonele si. Pe catu de cu durere luamu insa publice notitia in foi'a nostra despre atari fapte ale astorfeliu de bisericiani de ai nostri; pe atatu ne intarimu insa totu mai tare in credintia, ca poporul nostru incepe totu mai multu a-si cunosece drepturile si detorintiele, ce i le da constitutiunea bisericii nostre. Poporul nostru dela natura este inezestratu cu o buna minte, cu care deca ar fi bene condusu, ar pote incepe lucruri mari; multi bisericiani de ai nostri insa nu cugeta la altceva, decatu la mediloele prin care ar pote numai se-si marésca pungele loru, er de necagitalu poporu alu nostru nu se interesedia nici decatu. Noi nu avemu nimica in contra, ci dorimu ca preotii nostri se poseda o stare mai buna materiale; se ajunga insa la acest'a prin mediloele oneste, de cari sunt destule, er nu prin defraudarea baniloru bisericii si prin instrainarea credintiosiloru nostri de catra dens'a. Relativu la casulu specialu de facia, punemu la inim'a dlui preotu a grigi mai cu scumpetate de oficiulu densului incredintiatu, si a nu face din biserica, unde este chiamatu a propaga lumina si morala, isvoru de neplaceri si instrainare a credintiosiloru nostri de catra densa. —

Din *Sibiu* ni se tramete de catra domnulu conceptistu advocatiale I. G. Popu o corespondentia, in care densulu spune: ca la rogarea comitetului, ce a arangiatu balulu

junimeii romane din Viena prin trameterea a doue liste si adeca sub Nrii, 7 si 8, a colectatu si tramesu o suma de 34 de fl. Pentru ca insa densulu pana acum nu a veditu nicairi publicata acesta suma, ca se-se rectifice inaintea contributoriloru, roga pre comitetulu arangiatoriu din Viena, a constata publice primirea acestei sume, si in modulu acest'a alu liberu de acesta grigia. —

Varietati.

Junimea romana din Aradu
aragiadia unu balu, in sala otelului la „*crucea alba*,” luni in 12/22 noemvre a. c. cu ocaziunea alegerii de episcopu. Scopulu fiindu filantropicu, este invitatu onor. publicu din locu si de prin prejuru a participa catu mai numerosu. Ofertele au a fi tramise catra dlu presiedinte alu comitetului de balu *George Dogariu*, strat'a Teleki, seu catra cassariulu comitetului *George Popoviciu*, strat'a santului Stefanu, nr. 8. —

(*Reuniuni de tierani.*) In Stiria se formedia continuu reuniuni de tierani cu scopu de a pote procura masine inlesnitorie de lucrulu economiei rurale. Diariulu „*N. Fr.*” Prosse nu se pote bucura nici de catu de acestu incidentu si sustiene ca atari reuniuni ar ave de cugetu a se ocupa cu lucruri anti-constitutiunali. Noi nu cunoscemu mai de aproape aceste reuniuni si nu scimu, deca ele vor fi avendu si scopuri secrete. Ceeace tienemu noi demnu de apretiuicu la acele reuniuni este scopulu loru principale atatu de maretiu: *de a introduce reforme pe terenulu economiei rurale*, unu lucru ce trebuiesce astadi respectatu de fiacare omu. La noi romanii inca se semte de multu tempu lips'a de atari reuniuni. Noi cu tote impregiurările cele fatali, in care am traitu si traimu, totu mai avemu inca pucinu pamentu.

Ca se potemu insa folosi si exploata mai bene productivitatea acestui pamentu, este neaperatu de lipsa a introduce reforme in modulu de a lu lucr'a. Individulu senguru in partile nostre, intielegendu aci pro Romanii din Ungaria, Banatu si Transilvania, cari preste totu luat sunt numai proprietari mici, nu o pote face, este lipsa deci de puteri unite, de reuniuni.

Atragemu deci atentiunea carturariloru nostri asupra acestu incidentu, recomandandu-le din tote puterile a lucr'a in acest'a directiune. —

(*Unu seminaru pentru studiulu limbiloru orientali*) s'a incuviintiatu a se infiinta, la propunerea ministrului presiedinte, de catra Maicostatea Sea, la universitatea din Budapesta. In acestu seminaru se voru pregati tenerii, pre langa limbela orientali, si pentru servitiulu de consulatu si de diplomatia. La acestu seminaru se voru aduce in casu de necesitate si puteri straine.

(*„Robinsonu,”*) prelucratu de d. G. Popa, se afla depositatu spre vendiare si in *Nasendu* la d. prof. gimnasiale *Art. P. Alexi*.

Unu esemplariu brosiuratu costa 60 cr. legatu tare 75 cr, er elegantu 1 fl. v. a. *Dela 10 esemplarie se da unulu rabatu.* —

(*In Societatea Petru Maioru,*) Domineca in 9 noemvre Petru Hiesiu va disert'a despre *„Ocupatiunile dilnice a vechiloru Romani,”* dupa Cantu Cesaru. Inceputulu la 4 ore.

Publicatiuni tacsabili.

Concursu.

In urmareea resignarii parochului *Ioanu Serbu* din comuna *Rudaria*, protopresviteratulu *Mehadieii*, se deschide Concursu pana la 11 noemvre a. c. st. v. in care dia se va tione alegerea.

Emolumentele sunt: 150 fl. v. a. in bani gat'a ca salariu conventiunaliu pentru servitiurile parochiale; — afara de acest'a una sesiune completa de pamentu si alte venituri parochiali legali, nesubsumate in salariulu mai sus atinsu.

Doritorii de a ocupa acesta parochia, au a-si tramite recursule instruate in intielesulu statutului org. pana la terminulu prefiptu, si

adresato catra Comitetulu parochialu, sub scriusulu protopresviteru *Ialu Mehadieii la Orsova-vechia.*

Rudaria in 7 octomvre 1873.

Comitetulu parochialu,

In contielegere cu mine

Mihailu Popoviciu, m. p.

protopresviteru.

3-3

Concursu.

Pentru vacant'a statiune invetiatorésca din comuna *Oresiatiu*, cottulu *Temesiu*, cartulu *Carlsdorf* se scrie concursu cu terminu pana la finea lunei octomvre c. v.

Cu acestu postu sunt impreunate urmatoriele emoluminte si conditiuni:

1. In bani gata 300 fl. v. a. si 2 fl. 10 cr. spese scripturistice;
2. Unu jugeru de pamentu aratoriu cu cartiru liberu, cu gradina de legumi;
3. Competentii sunt detori a propuneri scole in limb'a romana si serba, dreptu aceea se cere, ca se fia bine calificati in ambele limbe susu amintite;
4. Alosulu invetiatoriu mai are de a propune scolariloru totu in ambele limbe si cantarea bisericesca, si a cant'ina in la tote functiunile.

Doritorii de a ocupa acestu postu sunt avisati, a substerne recursule loru, bine instruate, catra *senatulu scolariu localu de Oresiatiu*, prin Onor. judetiu cercualu din *Carlsdorf*, pana la terminulu sus prefiptu *Oresiatiu*, in 5 octomvre 1873.

In numele senatului scolariu localu:

Zacharia Almajanu, m. p.

3-3 jude comunalu, ca presiedinte

Concursu.

Pentru invetiatoratulu dela scol'a g. orientala confesiunala romana din Comuna *Ciorda*, Protopresbiteratulu *Risericeii-ale comit. Carasiu*, se deschide concursu cu terminu de siese septemane de la prim'a publicata in „*Albina.*”

Emolumentele sunt: a) in bani gata 300 fl. v. a.; b) 2 jugeru de pamentu aratoriu; c) 2 orgii de lemne pentru invetiatoriu, si 2 orgii de paie, din cari are a se incaldi scol'a; d) cartiru liberu placutu, si cu gradina de legumi.

Concurentii se avisedia a trimite pre la terminu petitiunile instruate in sensu statutului org. adresate comitetului parochialu, prin domnulu Protopresviteru *Ioan Popoviciu*, in *Iam*, infaciosindu-se in vradumineca pentru cantare si mai de aproape cunoscere — in biserica locale.

Ciorda, 30 septemvre 1873.

Comitetulu parochialu,

In contielegere cu Dlu Protopresbiteru tractualu. 2-

Concursu.

Pentru vacant'a statiune invetiatorésca dela scol'a confesiunala din comuna *Cherneca*, protopresbiteratulu *Oravitiei*, comit. *Carasiului*, se deschide concursu cu terminu de 6 septemane. —

Emolumentele sunt 201 fl. v. a. in bani gata 6 orgii de lemne, din care si scola are a se incaldi, Cartiru liberu, cu gradina de legumi si 4 lantie de pamentu. —

Concurentii au a adresa recursule lor instruate in intielesulu statutului org. catra comitetulu parochialu din *Cherneca*, si a-le trimite domnului *Iacobu Popoviciu* protopopu in *Oravitia*.

Cherneca in 18 octomvre 1873.

In contielegere cu Dlu: protop. tractualu 1-3

Comitetulu parochialu.

„ALBINA”

Institutu de creditu si de economie SIBIU.

Ne permitemu a incunoscintia dloru actionari ai institutului nostru, ca in sensulu publicatiuniloru premerse, terminulu pentru raspunderea ratei a 9. a 10 fl. de actiune, este in 1. noemvre 1873.

SIBIU, 22 octobre 1873.

DIRECTIUNEA

NB. **Facemu de scire**, ca dlu redactore diriginte absentandu tra dile din Pesta, acestu nru s'a scoptu fora conlucrarea dsale.

Colaboratorii.